Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 17 oktober 2013 *

”Direktiv 2002/92 — Försäkringsförmedling — Undantag för verksamheter som bedrivs av ett försäkringsföretag eller en anställd som handlar på ett sådant företags ansvar — Möjlighet för den anställde att tillfälligt bedriva försäkringsförmedling — Yrkeskrav”

I mål C-555/11,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Symvoulio tis Epikrateias (Grekland) genom beslut av den 29 augusti 2011, som inkom till domstolen den 3 november 2011, i målet

Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE),

Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE),

Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS),

Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA),

Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS)

mot

Ypourgos Anaptyxis,

Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Ilešič (referent) samt domarna C.G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: N. Jääskinen,

justitiesekreterare: förste handläggaren L. Hewlett,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 20 juni 2013,

* Rättegångsspråk: grekiska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE), Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE), Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS), Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA) och Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS), genom A. K. Sinis, dikigoros,

— Ypourgos Anaptyxis, genom N. Amiralis, i egenskap av ombud,

— Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados, genom C. Theodorou och C. Synodinos, dikigoroi,

— Greklands regering, genom M. Germani, F. Dedousi, G. Karipsiades och N. Amiralis, samtliga i egenskap av ombud,

— Belgiens regering, genom M. Jacobs och L. Van den Broeck, båda i egenskap av ombud,

— Cyperns regering, genom N. Kyriakou, i egenskap av ombud,

— Österrikes regering, genom C. Pesendorfer, i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom I. Zervas, K.-Ph. Wojcik och N. Yerrell, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 12 september 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 2.3 andra stycket i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 2003, s. 3).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, flera branschorganisationer på försäkringsförmedlingsområdet, nämligen Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE) (sammanslutningen för yrkesverksamma inom försäkringsbranschen i Grekland), Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE) (föreningen för försäkringsagenter i Nea Attiki), Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS) (grekiska föreningen för försäkringsrådgivare), Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA) (förbundet för grekiska försäkringsförmedlare) och Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS) (grekiska förbundet för samordnare av försäkringsrådgivare, nedan gemensamt kallade EEAE m.fl.) och, å andra sidan, Ypourgos Anaptyxis (utvecklingsministern) och Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados (grekiska förbundet för föreningar för försäkringsrådgivare). Målet rör en talan om delvis ogiltigförklaring av beslut K3-8010 av den 8 augusti 2007 antaget av statssekreteraren vid utvecklingsministeriet, vilket fastställer krav på försäkringsförmedlares erfarenhet, kompetens och allmänna, affärsmässiga och yrkesmässiga kunskaper.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 Skälen 6–9 i direktiv 2002/92 har följande lydelse:

”(6)Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare bör kunna utnyttja etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster, vilka har fastställts i fördraget.(7)Att försäkringsförmedlare inte fritt kan bedriva verksamhet i hela gemenskapen gör att den inre marknaden för försäkringar inte fungerar väl.(8)En samordning av de nationella reglerna om yrkeskrav och registrering av personer som inleder och bedriver verksamhet som försäkringsförmedlare kan därför bidra till att förverkliga den inre marknaden för finansiella tjänster och till att förbättra kundskyddet på området.(9)Olika slag av fysiska och juridiska personer samt institut, som agenter, mäklare och kreditinstitut (”bancassurance”-aktörer), kan distribuera försäkringsprodukter. För att aktörerna skall kunna behandlas lika och hänsyn skall kunna tas till kundskyddet bör alla dessa fysiska och juridiska personer omfattas av detta direktiv.”

4 I artikel 1.1 i direktiv 2002/92 föreskrivs följande:

”I detta direktiv fastställs bestämmelser om inledande och bedrivande av försäkrings- och återförsäkringsförmedling av fysiska och juridiska personer som är etablerade i en medlemsstat eller som önskar etablera sig där.”

5 I artikel 2.3 och 2.5 i direktiv 2002/92 anges följande:

”I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

…

3) *försäkringsförmedling*: verksamhet som består i att lägga fram, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, eller att ingå sådana avtal, eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada.

När sådan verksamhet bedrivs av ett försäkringsföretag eller av en anställd vid ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar skall verksamheten inte anses vara försäkringsförmedling.

…

5) *försäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsförmedling.”

6 I artikel 4.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare skall ha lämplig kunskap och kompetens enligt reglerna i förmedlarens hemmedlemsstat.

Hemmedlemsstaterna får anpassa kraven på kunskaper och kompetens i förhållande till försäkrings- och återförsäkringsförmedlarens verksamhet och till de produkter som distribueras, särskilt om förmedlaren bedriver en annan huvudsaklig yrkesverksamhet än försäkringsförmedling. I sådant fall får den berörda förmedlaren endast utöva försäkringsförmedling, om en försäkringsförmedlare som uppfyller villkoren i denna artikel eller ett försäkringsföretag tar fullt ansvar för dennes handlande.

…

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa kravet i första stycket i denna punkt på alla fysiska personer som arbetar på ett företag och som bedriver försäkrings- eller återförsäkringsförmedling. Medlemsstaterna skall se till att ett skäligt antal av de personer i ledningen för sådana företag som ansvarar för förmedlingen av försäkringsprodukter samt alla andra personer som direkt deltar i förmedlingen av försäkringar eller återförsäkringar kan styrka att de har de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet."

7 I artikel 12 i direktivet anges den information som en försäkringsförmedlare ska lämna till kunden innan ett första försäkringsavtal ingås och vid behov vid ändring eller förnyande av avtalet, till exempel sin identitet och adress, det register där han är upptagen och hur man kan kontrollera att han är registrerad, och om han, direkt eller indirekt, innehar mer än 10 procent av rösterna eller av bolagskapitalet i ett visst försäkringsföretag.

Grekisk rätt

Presidentdekret 190/2006

8 Bestämmelserna i direktiv 2002/92 har införlivats med grekisk rätt genom presidentdekret 190/2006. I artikel 2.3 andra stycket i detta dekret föreskrivs följande:

"Med 'försäkringsförmedling' avses verksamhet som består i att lägga fram, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, eller att ingå sådana avtal, eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada.

När sådan verksamhet bedrivs av ett försäkringsföretag eller av en anställd vid ett försäkringsföretag som är knuten till företaget genom ett anställningsavtal och vederbörande handlar på företagets ansvar ska verksamheten inte anses vara försäkringsförmedling …"

9 I artikel 4 i presidentdekret 190/2006 anges de handlingar som den berörda personen ska förete vid registrering i det särskilda yrkesregistret som försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare. Enligt punkt 1.A e i den artikeln måste bland annat "handlingar som styrker att [den berörda personen] har allmänna, affärsmässiga eller yrkesmässiga kunskaper" företes vid en sådan registrering.

Lag 3557/2007

10 Presidentdekret 190/2006 har ändrats genom lag 3557/2007.

11 Artikel 15.2 i lag 3557/2007 har infört ett nytt stycke efter andra stycket i artikel 2.3 i presidentdekret 190/2006. Detta stycke har följande lydelse:

"I undantagsfall får en sådan [anställd] vid ett försäkringsföretag som avses i ovannämnda stycke bedriva försäkringsförmedling utan att omfattas av bestämmelserna i dekretet, när den årliga bruttoinkomsten från sådan verksamhet inte överstiger fem tusen (5 000) euro."

12 I artikel 11.3 b i lag 3557/2007 föreskrivs följande om de handlingar som anges i artikel 4 i presidentdekret 190/2006:

"I ett beslut, som ska antas av utvecklingsministern inom 30 dagar från offentliggörandet av denna lag, ska fastställas vilka handlingar som krävs för att styrka de allmänna, affärsmässiga eller yrkesmässiga kunskaperna hos de personer som ansöker om att bli försäkringsförmedlare eller återförsäkringsförmedlare, anknuten försäkringsförmedlare eller anknuten återförsäkringsförmedlare,

[anställd] vid ett försäkringsföretag, ett försäkringsförmedlingsföretag eller ett återförsäkringsförmedlingsföretag, samt i vilka fall dessa personer ska ha genomgått ytterligare utbildning.

Beslut K3-8010 av den 8 augusti 2007

13 Beslut K3-8010 av den 8 augusti 2007 antogs med stöd av artikel 11.3 b i lag 3557/2007.

14 I punkt XI i beslutet anges följande:

”Varje [anställd] vid ett försäkringsföretag får bedriva försäkringsförmedling utan att vara registrerad vid den behöriga yrkesorganisationen, när den årliga bruttoinkomsten från sådan verksamhet, i form av provision, inte överstiger fem tusen euro (5 000 euro).

Om den årliga bruttoinkomsten från sådan verksamhet överstiger nämnda belopp är den anställde skyldig att registrera sig vid den behöriga yrkesorganisationen, enligt de villkor som gäller för den kategori försäkringsförmedlare som vederbörande väljer att skriva in sig som.

Att arbeta som [anställd] på försäkringsområdet är inte förenligt med att arbeta som försäkringskonsulent.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

15 EEAE m.fl. är yrkesorganisationer som har som mål att skydda sina medlemmars yrkesmässiga och ekonomiska intressen. Medlemmarna är fria yrkesutövare som bedriver försäkringsförmedling utan att vara anställda av något företag. Den 29 oktober 2007 väckte EEAE m.fl. talan vid den hänskjutande domstolen om delvis ogiltigförklaring av beslut K3-8010 av den 8 augusti 2007. EEAE m.fl. hävdade till stöd för sin talan att punkt XI i beslutet inte var förenlig med bestämmelserna i direktiv 2002/92, eftersom den, under vissa villkor, tillåter anställda vid försäkringsföretag att bedriva försäkringsförmedling utan att ha de kvalifikationer som krävs enligt artikel 4.1 i direktivet.

16 Den hänskjutande domstolen är osäker på huruvida talan om upphävande av punkt XI i beslut K3-8010 av den 8 augusti 2007 är välgrundad. När det grekiska regelverket, tolkat i enlighet med direktiv 2002/92, gör det möjligt att förvissa sig om att en anställd vid ett försäkringsföretag, som tillfälligt bedriver försäkringsförmedling, vid utövandet av verksamheten alltid handlar på företagets ansvar och under tillsyn av detta företag, som även tillhandahåller den erforderliga utbildningen, anser den hänskjutande domstolen att kraven i bestämmelserna i direktivet ska anses uppfyllda, oavsett på vilket sätt den anställde i fråga är knuten till företaget när han eller hon bedriver denna verksamhet.

17 Eftersom en annan avdelning vid Symvoulio tis Epikrateias emellertid inte förefaller dela denna uppfattning har den hänskjutande domstolen beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Ska artikel [2.3] andra stycket i direktiv 2002/92 … tolkas så, att det är tillåtet för en anställd vid ett försäkringsföretag som inte har de kvalifikationer som krävs enligt artikel 4.1 i direktivet att, tillfälligt och inte som huvudsaklig yrkesverksamhet, bedriva försäkringsförmedling, även om den anställde inte handlar inom ramen för ett underordnat anställningsförhållande till företaget, vilket dock utövar tillsyn över den anställdes verksamhet, eller ska sådan verksamhet anses tillåten enligt direktivet endast om den bedrivs inom ramen för ett underordnat anställningsförhållande?”

Prövning av tolkningsfrågan

18 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida bestämmelserna i artikel 2.3 andra stycket jämförd med artikel 4.1 i direktiv 2002/92 ska tolkas så, att de utgör hinder för att en anställd vid ett försäkringsföretag som inte har de kvalifikationer som krävs enligt sistnämnda bestämmelse, tillfälligt och inte som huvudsaklig yrkesverksamhet, bedriver försäkringsförmedling när den anställde inte handlar inom ramen för ett underordnat anställningsförhållande till företaget, men företaget ändå utövar tillsyn över den anställdes verksamhet.

19 EEAE m.fl., den belgiska och den österrikiska regeringen anser att artikel 2.3 andra stycket i direktiv 2002/92 ska tolkas så, att en anställd vid ett försäkringsföretag som inte har de kvalifikationer som krävs enligt artikel 4.1 i direktivet inte tillfälligt får bedriva försäkringsförmedling. Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados, den grekiska och den cypriotiska regeringen har däremot gjort gällande att en sådan anställd får bedriva sådan verksamhet. Europeiska kommissionen har å sin sida hävdat att artikel 2.3 andra stycket, omfattar verksamhet som bedrivs av en anställd vid ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar oberoende av typen av avtal som knyter den anställde till företaget.

20 Domstolen erinrar inledningsvis om att det framgår av artikel 2.3 andra stycket i direktiv 2002/92 att verksamhet som enligt bestämmelsens första stycke ska kvalificeras som försäkringsförmedling inte ska anses vara försäkringsförmedling när sådan verksamhet bedrivs av ett försäkringsföretag eller av en anställd vid ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar.

21 För att bedöma räckvidden av undantaget i denna artikel ska det erinras om att vid tolkningen av en unionsbestämmelse ska, enligt fast rättspraxis, inte bara lydelsen beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (se, dom av den 19 juli 2012 i mål C-33/11, A, punkt 27 och där angiven rättspraxis).

22 Vad gäller det uttryck som används i artikel 2.3 andra stycket konstaterar domstolen att verksamhet som bedrivs av en anställd vid ett försäkringsföretag endast undantas från tillämpningsområdet för direktiv 2002/92 när den anställde ”handlar på företagets ansvar”.

23 Uttrycket ”handlar på företagets ansvar” som används i denna bestämmelse förutsätter inte bara att de anställda – vilka, såsom generaladvokaten har konstaterat i punkt 45 i sitt förslag till avgörande, handlar för företagets räkning och i dess namn – genom sitt handlande kan binda företaget, utan innebär också att företaget kan hållas ansvarigt för de anställdas verksamhet.

24 När en anställd vid ett försäkringsföretag bedriver försäkringsförmedling utanför ett underordnat anställningsförhållande till företaget ska den anställde i princip inte anses handla på företagets ansvar, utan ska anses handla såsom försäkringsförmedlare i den mening som avses i artikel 2.5 i direktiv 2002/92, vilket får till följd att den anställde måste uppfylla kraven i artikel 4 i direktivet. Den omständigheten att ett försäkringsföretag utövar en viss tillsyn över den anställdes verksamhet är inte tillräcklig för att försäkringsförmedlaren ska undantas från skyldigheten att uppfylla de yrkeskrav som anges i direktivet.

25 Denna tolkning framgår inte bara av lydelsen i direktiv 2002/92 utan är också förenlig med såväl syftet med artikel 2.3 andra stycket i direktivet som direktivets övergripande syfte.

26 Syftet med artikel 2.3 andra stycket är att från direktivets tillämpningsområde undanta enbart sådan försäkringsverksamhet genom vilken tjänster tillhandahålls och säljs till kunder direkt genom försäkringsföretaget eller dess anställda och inte sådan verksamhet genom vilken dessa tjänster erbjuds genom en förmedlare.

27 Vad gäller det övergripande syftet med direktiv 2002/92 bör det noteras att detta direktiv har två syften, nämligen, såsom framgår av skälen 6–8, dels att genomföra den inre marknaden för försäkringar och att säkerställa att den fungerar väl genom att undanröja hinder för etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster, dels att förbättra kundskyddet på området.

28 En tolkning som tillåter en viss kategori av personer att tillhandahålla förmedlingstjänster, även om personerna inte uppfyller de villkor som krävs enligt artikel 4.1 i direktiv 2002/92 för att göra detta, motverkar dessa två syften.

29 En sådan tolkning av direktiv 2002/92 skulle skapa stora skillnader mellan de förmedlare som verkar på den inre marknaden för försäkringar i den mån förmedlarna får bedriva förmedlingsverksamhet för samma typ av försäkringskontrakt vare sig de uppfyller dessa villkor eller inte. Såsom framgår av skäl 9 i direktiv 2002/92, skulle denna tolkning för övrigt strida mot syftet att säkerställa att alla kategorier av försäkringsförmedlare ska behandlas lika.

30 En sådan tolkning skulle dessutom inte göra det möjligt att förvissa sig om att en hög nivå på kundskyddet upprätthålls för försäkringstagare på den inre marknaden för försäkringar. Det går nämligen inte att konstatera att anställda vid ett försäkringsföretag som utför direktförsäljning av försäkringstjänster från detta företag under alla omständigheter har den erforderliga kunskap och kompetens som krävs för att enskilt bedriva försäkringsförmedling, och således inte heller att de kan garantera kvalitén på en sådan förmedling. Det kan dessutom inte antas att sådana anställda, utan att ha dessa kunskaper och denna kompetens, kan lämna den information som anges i artikel 12 i direktiv 2002/92 till sina kunder vid ingående, ändring eller förnyande av ett försäkringsavtal med dessa.

31 I motsats till vad den grekiska regeringen har hävdat vid förhandlingen, påverkas en sådan tolkning slutligen inte av innehållet i artikel 4.1 fjärde stycket i direktivet. Även om denna bestämmelse anger att medlemsstaterna inte behöver tillämpa yrkeskraven på alla fysiska personer som arbetar på ett företag och som bedriver försäkrings- eller återförsäkringsförmedling reglerar bestämmelsen den situation då företagen själva bedriver försäkringsförmedling och inte den då försäkringsföretagen bedriver direktförsäljning av försäkringstjänster.

32 Mot bakgrund av samtliga överväganden ska tolkningsfrågan besvaras enligt följande: Bestämmelserna i artikel 2.3 andra stycket jämförd med artikel 4.1 i direktiv 2002/92 ska tolkas så, att de utgör hinder för att en anställd vid ett försäkringsföretag som inte har de kvalifikationer som krävs enligt sistnämnda bestämmelse, tillfälligt och inte som huvudsaklig yrkesverksamhet, bedriver försäkringsförmedling när den anställde inte handlar inom ramen för ett underordnat anställningsförhållande till företaget, men företaget ändå utövar tillsyn över den anställdes verksamhet.

Rättegångskostnader

33 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Bestämmelserna i artikel 2.3 andra stycket jämförd med artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling ska tolkas så, att de utgör hinder för att en anställd vid ett försäkringsföretag som inte har de kvalifikationer som krävs enligt sistnämnda bestämmelse, tillfälligt och inte som huvudsaklig yrkesverksamhet,

bedriver försäkringsförmedling när den anställde inte handlar inom ramen för ett underordnat anställningsförhållande till företaget, men företaget ändå utövar tillsyn över den anställdes verksamhet.

Underskrifter